

Factors influencing Turkish teacher candidates' elective course preferences

Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler¹

Duygu Uçgun²

Abstract

By the Academic Year of 2006-2007, new curriculum has been begun to be applied in the Faculties of Education. When it is evaluated in terms of Turkish Language Teacher Training Departments, it is seen that the most attractive changes are the abolition of Side Branch application, the increase in the number of the courses which will contribute to teacher candidates' profession and the enrichment in the content. In the curriculum are 5 elective courses beside necessary ones. The aim of this study is to determine what and how much effects the Turkish Language Teacher Candidates as they decide on the courses mentioned above. In the study, based on scanning method, of which subject is consists of 2nd, 3rd and 4th year students from Turkish Language Teacher Training Department, The Faculty of Education of Nigde University Likert-type Scale with four grades which was improved by Tezcan and Gumus (2008) has been used as data collection tool. According to the finding acquired from the study the factors effecting Turkish Language Teacher Candidates' preferences about elective courses have been determined and ideas which are going to contribute to determination of

Özet

Eğitim fakültelerinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren yeni lisans programları uygulanmaya başlamıştır. Türkçe eğitimi bölümleri açısından bakıldığında mevcut programdaki en önemli değişiklik yan alan uygulamasının kaldırılması, öğretmen adaylarının mesleklerine katkı sağlayacak derslerin sayıca artırılması ve içeriklerinin zenginleştirilmesidir. Programda zorunlu derslerin yanı sıra beş tane seçmeli ders bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının söz konusu dersleri seçerken nelerden, ne kadar etkilendiğini belirlemektir. Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin çalışma grubunu oluşturduğu tarama yöntemine dayalı bu araştırmada veri toplama aracı olarak Tezcan ve Gümüş (2008) tarafından geliştirilen dört dereceli Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerinde etkili olan etmenler tespit edilmiş, buna bağlı olarak seçmeli derslerin belirlenmesine ve daha etkin olarak işlenmesine katkı sağlayacak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Seçmeli ders, öğretmen

¹ Bu çalışma, 01-03 Temmuz 2010 tarihlerinde Dokuz Eylül Üniversitesinin düzenlediği "III. Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı"nda sunulan bildirinin genişletilmiş biçimidir.

² Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, duyguucgun@yahoo.com

elective courses and effective process of them aday, öğretmen yetiştirme, program, tercih. have been suggested.

Keywords: Elective course, teacher candidate, teacher training, program, preference
([Extended English abstract is at the end of this document](#))

Giriş

Dil, iletişimin başlıca unsuru, kültür aktarımının da önemli bir ögesidir. Bu bağlamda insanların yaşamlarını düzenleyen ve onları bir arada tutarak milletleşme çizgisine taşıyan (Girmen, Kaya, Bayrak, 2010: 133) dilin öğretimi de önemlidir. Ülkemizde ilköğretim çağındaki öğrencilerin sevgi ve iletişimin desteklediği gerçek öğrenme ortamlarında düşünsel becerilerini kazanmalarına, yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve kullanmalarına yardımcı olmak amacıyla bütün sınıflarda, her derste ve her durumda Türk Dilinin doğru öğretilmesi, Türkçenin güzel yazılıp konuşulması ilköğretimin temel hedefidir (MEB, 2003: 3-4).

İlköğretim okullarında uygulanan programların, gelişen toplumun beklentilerine cevap verir hâle getirilmesi amacıyla değiştirilmesine paralel olarak eğitim fakültelerinde uygulanan lisans programlarının da değiştirilmesi, böylelikle hizmet öncesi eğitim çerçevesinde öğretmen adayı yeterliliklerinin üst seviyeye çıkarılması hedeflenmiştir. Türkçe eğitimi bölümlerinde de 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren yeni lisans programı uygulanmaya başlamıştır. Yan alan uygulamasına son verilmesinin yanı sıra programların oransal olarak %50-60 alan bilgisi ve beceri, %25-30 öğretmenlik meslek bilgisi ve beceri, %15-20 genel kültür derslerini içermesi, çakılı ders uygulamasının esnetilerek fakültele programların yaklaşık %30 oranında dersleri belirleme yetkisi verilmesi ve seçmeli ders olanağının artırılması öğretmen yetiştirme programlarındaki başlıca yeniliklerdir (YÖK, 2006).

Buna göre Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanmakta olan programda (30'u güz, 29'u bahar yarıyılında okutulmak üzere) toplam 59 ders vardır. Bu derslerin kredi toplamı 146'dır. Derslerin 33'ü (kredi toplamı: 77) alan bilgisi, 14'ü (kredi toplamı: 34) genel kültür, 12'si (kredi toplamı: 35) meslek bilgisi dersidir. Bu dağılıma göre Program'daki derslerin %53'ü alan bilgisi, %23'ü genel kültür, %24'ü meslek bilgisi dersidir.

Eğitim programlarındaki konuların çeşitlenmesi “seçimlik ders” kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu dersler aracılığıyla özellikle birer mesleki kurum olan öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğrenciler öğretmenlik meslek bilgisi ve öğretim alanları hakkında daha fazla bilgi edinirler (Küçükahmet, 2007: 215). Varış (1988: 94'ten akt. Çoban, 2009: 196)'a göre seçmeli dersler, öğrencilerin bir üst sınıfı, bölümü ya da kurumu etkinlikle izlemesine, meslek ve iş alanlarına hazırlanmasına, ilgi, ihtiyaç

ve yeteneklere yer verilmesine, genel öğrenimi yüzeysel bulan yetenekli öğrencinin belli bir konuda derinleşmesine ve kurum amaçlarının bir kısmının gerçekleşmesine yardım etmektedir.

Türkçe eğitimi bölümlerinde uygulanan programdaki derslerin 3'ü alan bilgisi ve beceri, 2'si genel kültür seçmeli dersi olarak belirlenmiştir. Alan bilgisi ve beceri seçmeli dersinin birincisi 3. yarıyıda, iki ve üçüncüsü 8. yarıyıda; genel kültür seçmeli dersinin birincisi 7. yarıyıda, ikincisi 8. yarıyıda okutulmaktadır.

Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğretim elemanı durumuna göre belirlenen ve öğrencilerin tercihinin sunulduğu seçmeli dersler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde Okutulan Seçmeli Dersler

Yarıyıl	Dersin Kodu	Dersin Adı
3	A-I	Metin Şerhi
3	A-I	Türk Dili Tarihi
3	A-I	Edebiyat Felsefesi
3	A-I	Oyun Yazma Teknikleri
7	G-I	Mesleki Yabancı Dil
7	G-I	Alana Özgü Yazılımlar
7	G-I	Tartışma Teknikleri
8	A-II	Diksiyon
8	A-II	Dil Gelişimi ve Özgüven
8	A-II	Anadolu ve Rumeli Ağzları
8	A-III	Edebiyat Sosyolojisi
8	A-III	Türk Dilinin Ses Tarihi
8	A-III	Türk Edebiyatı Tarihi
8	G-II	Sanat ve Edebiyat
8	G-II	Güzel Yazı Teknikleri
8	G-II	İnsan Hakları ve Eğitim
8	G-II	Eğitimde Program Geliştirme

Öğretmen adayları ders kayıt döneminde bu derslerden okudukları yarıyla uygun olan/olanları seçer. Dersin açılabilmesi için en az 10 öğrenci tarafından seçilmesi gerekir. Eğitim Fakültesinde seçmeli dersler için belirlenen en fazla öğrenci sayısı ise 25'tir. Bir seçmeli dersin kontenjanı (en fazla öğrenci sayısı) dolduktan sonra hiçbir öğrenci o dersi seçemez (URL, 2010). Ancak ilk ders kayıt döneminde herhangi bir seçmeli ders en az öğrenci şartını sağlamadığı için açılmamışsa bu dersi seçen öğrencilerin açılan bir seçmeli derse kayıt yaptırabilmeleri için “ekle-sil” adı verilen ikinci kayıt döneminde bu derslerin kontenjanı %50 oranında artırılmaktadır. Darby (2006) tarafından üniversite son sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada 92 kişilik iki grup belirlenmiş ve bunlara 17 dersten oluşan bir program uygulanmıştır. Gruplardan biri bu 17 dersin üçünü seçerek diğeri ise bütün dersleri zorunlu olarak almıştır. Dersi aynı öğretim elemanları vermiş, dolayısıyla öğretim elemanlarının derse yönelik tutumunda da bir değişiklik olmamıştır. Araştırmada

öğrencilerin dersi kendilerinin seçmesi durumunda daha istekli ve verimli oldukları bulgusuna ulaşılmıştır (Darby, 2006: 23). Bu durumda öğrenciler tercih ettikleri derste “en fazla öğrenci” sınırı dolduğu veya en az sayıya (on) ulaşamadığı için başka bir dersi seçmek zorunda kalmaktadır. Bunun öğrenci başarısını ve derse karşı ilgiyi olumsuz etkilediği söylenebilir.

Programdaki seçmeli dersler belirlenirken bunların öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerine sağlayacağı katkılar düşünülmüş olsa da Türkçe öğretmeni adaylarının bu dersleri seçerken daha çok dersin kolay geçilebilir olmasıyla ilgilendikleri, bazı dersleri çoğunlukla seçtikleri hâlde bazılarını seçmedikleri gözlemlenmektedir. Konuyla ilgili olarak ulaşılabilen yurt dışında yapılan araştırmalar, dersin zorunlu ya da seçmeli olmasının akademik başarı üzerindeki etkisini ve ders seçiminin öğretmen tutumlarıyla ilişkisini belirlemeye (McGoldrick ve Schuhmann, 2002; Darby, 2006) yöneliktir. Ulaşılabilen yurt içinde yapılan araştırmalar (Akpınar ve Özer, 2004; Şeker, Çınar, Özkaya, 2004; Yanikkerem, Altınparmak, Karadeniz, 2004; Sarıkaya ve Khorshid, 2009) ise genelde meslek seçimini ve akademik başarıyı etkileyen etmenleri ortaya koymaktadır. Türkçe öğretmenlerinin seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenleri belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle Türkçe öğretmeni adaylarının hizmet öncesi dönemde ders seçimlerini etkileyen etmenlerin tespitine yönelik bu araştırma, mevcut durumu ortaya koyması ve ders seçimlerinde yapılacak düzenlemelere ilişkin çalışmalara ışık tutması açısından önem taşımaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli dersleri seçerken etkilendiği etmenleri farklı değişkenler açısından incelemek ve bunların öncelik sırasını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının ders seçimlerini etkileyen etmenleri belirlemeye yönelik ölçekte yer alan ifadelerle ilişkin görüşleri nedir?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler, cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler, sınıflarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler, genel akademik başarılarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

“Geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi” (Karasar, 1999: 77) amaçlayan bu araştırma, tarama (survey) modelinde yapılandırılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan 2, 3 ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun sınıf düzeyleri ve cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2: Çalışma grubunun sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre dağılımları

Cinsiyet		Sınıf			Toplam
		2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	
Kız	n	25	20	40	85
	%	29,4	23,5	47,1	100
Erkek	n	18	14	29	61
	%	29,5	23,0	47,5	100
Toplam	n	43	34	69	146
	%	29,5	23,3	47,3	100

Araştırmanın çalışma grubunu 43 (25 kız, 18 erkek) 2. sınıf öğrencisi, 34 (20 kız, 14 erkek) 3. sınıf öğrencisi, 69 (40 kız, 29 erkek) 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Tezcan ve Gümüş (2008) tarafından geliştirilen ve 25 maddeden oluşan “Seçmeli Ders Tercihlerini Etkileyen Etmenler Ölçeği” (SDTEEÖ) kullanılmıştır. Dört dereceli Likert tipindeki ölçekte yer alan ifadelerin karşısında “Etkisiz”, “Az Etkili”, “Etkili”, “Çok Etkili” seçenekleri bulunmaktadır.

Ölçeğin Geçerlik ve Güvenilirliğine İlişkin Bulgular

Araştırma için ölçeğin geçerliğini tespit etmek amacıyla faktör analizi yapılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Barlett testi yapılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun .50 ve daha üstü, Barlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir (Jeong, 2004: 70). Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucu .75, Barlett küresellik testi de ($P < 0.01$) anlamlı bulunmuş ve ölçeğe faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan faktör analizi sonucunda, 35 sorudan oluşan ölçekte herhangi bir faktörde yer almayan ya da .45 sınır değerinin altında kalan maddeler (1, 3, 4, 6, 8, 11, 12, 13, 16, 18, 19, 20, 23) atıldıktan sonra ölçek 12 madde üzerinden değerlendirilmiş ve bu analiz sonucunda da faktör ortak varyansının .35 ila .66 arasında olduğu görülmüştür. Faktör analizine ilişkin yamaç eğrisi grafiği ve temel bileşenler analizi sonucunda döndürülmüş faktör yük değeri incelendiğinde ölçeğin bu çalışmada üç faktörlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin faktör boyutlarının toplamı ölçeğin %52'sini açıklamaktadır. Bu sonuca göre ölçeğin geçerlilik düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bulgular için Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmış ve ölçeğin tamamında Cronbach Alfa değeri .76 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Toplanan verilerin çözümlemesine geçilmeden önce anketlere birer sıra numarası verilmiştir. Değerlendirmeler 146 ölçek üzerinden yapılmıştır. Verilerin çözümlemesinde, öğretmen adaylarının verdikleri yanıtların puanlarını hesaplamak amacıyla da ölçekte yer alan olumlu maddelerde “Etkisiz” 1, “Az Etkili” 2, “Etkili” 3, “Çok Etkili” 4 puan almaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 48’dir. Çözümlemeler sonucunda problem cümlesi için elde edilen bulgular, 1.00-1.74 Etkisiz, 1.75-2.49 Az Etkili, 2.50-3.24 Etkili, 3.25-4.00 Çok Etkili aralıkları temel alınarak yorumlanmıştır.

Verilerin normalliğini test etmek için kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Alt problemlere ilişkin bulgular, bağımsız t testi (independent sample t test) ve Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. T testi bağımsız iki grup puan ortalamaları arasındaki farklılığı test etmek için, Kruskal Wallis testi iki birbirinden bağımsız ikiden fazla grup arasındaki farklılığı test etmek için kullanılmıştır. Verilerin değişkene göre normal dağılım göstermediği ya da parametrik istatistiklerde yer alan varsayımlar karşılanmadığı durumlarda Kruskal Wallis testi kullanılmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ilk sorusuna (Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenleri belirlemeye yönelik ölçekte yer alan ifadelerle ilişkin görüşleri nedir?) ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının ölçekte yer alan sorulara ilişkin görüşlerini gösteren bağımsız t testi sonuçları

Maddeler	n	$\bar{x}$	Düzey
M2	146	2,71	Etkili
M5	146	2,20	Az Etkili
M7	146	2,75	Etkili
M9	146	3,03	Etkili
M10	146	3,07	Etkili
M14	146	2,05	Az Etkili
M15	146	2,87	Etkili
M17	146	2,76	Etkili
M21	146	2,53	Etkili
M22	146	2,82	Etkili
M24	146	3,12	Etkili
M25	146	2,35	Az Etkili

Buna göre öğretmen adaylarının ders seçerken etkilendikleri etmenler, etkilene düzeyine göre şöyledir;

1. Dersi veren öğretim üyelerinin not sistemi (M24)
2. Arkadaş grubu (M10)
3. Kişisel yetenekler (M9).

Ders seçiminde az etkili olan etmenler ise, etkilene düzeyine göre şöyledir:

1. Dersi veren öğretim elemanının akademik kariyeri (M14)
2. Danışılan öğretim üyelerinin görüşleri (M5)
3. Eğer varsa daha önce alınan seçmeli dersler (M25).

Öğretim elemanının kişisel özelliklerinin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Başar, 1995'ten akt.Akpınar ve Özer, 2004: 155). Seçmeli derslerle ilgili farklı bilim dallarında gerçekleştirilen çeşitli araştırmalarda öğrencilerin ders içeriğinden çok dersi veren öğretim elemanının derse ve öğrenciye yönelik tutumundan etkilendikleri, bu durumun ders seçimlerine de yansıdığı (Tezcan ve Gümüş 2008, McGoldrick ve Schuhmann, 2002) tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ders seçiminde arkadaş çevresinden de etkilendiği görülmektedir. Okuldaki arkadaşlıklar, bireyin sosyal tavırlarını da etkiler. Bu sosyal tavırlar bireyin hem diğer bireylere hem de sosyal yaşama karşı tüm tutum ve davranışlarını içerir (Yavuzer,1992'den akt. Çakmak ve Hevedanlı, 2004: 10). Arkadaşlık ilişkilerinin incelendiği araştırmalarda (Şeker, Çınar, Özkaya, 2004; Yanikkerem, Altınparmak, Karadeniz, 2004; Güldemir, 2008; Sarıkaya ve Khorshid, 2009) arkadaş çevresinin üniversite öğrencilerinin akademik başarıları, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetleri ve meslek seçimlerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre eldeki araştırma bulgusu, söz konusu araştırma sonuçlarıyla birbirini destekler niteliktedir.

Seçmeli ders tercihinde üçüncü sırada etkili olan etmen kişisel yeteneklerdir. Deniz ve Yılmaz (2004: 2)'a göre öz bilince sahip bireyler, yapacağı öz değerlendirme ile sahip olduğu potansiyeli tanımaya dönük içsel bir tanıma sürecini yaşayacaktır. Öz değerlendirmesini yapan öz bilinçli bireyler, yetenekleri konusunda doğru bir bilgiye sahip olacağından dolayı öz güveni artacak, kendi değerini daha fazla bilecektir. Bireylerin yetenekleri konusunda doğru bilgi sahibi olmaları ise güçlü yönlerine güvenmelerini sağlayacaktır. Eldeki araştırma bulgusuna göre öğretmen adayları ders seçimlerinde kişisel yeteneklerinden de etkilendikleri için onların bu konuda öz güven sahibi oldukları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının ders seçimlerinde en az etkilendikleri etmen dersi veren öğretim elemanının akademik kariyeridir. Bu durumda öğretim elemanının akademik kariyeri ne olursa olsun uyguladığı ölçme ve değerlendirme sisteminin seçmeli ders tercihinde daha etkili olduğu söylenebilir. Nitekim eldeki araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının 4 ve 5. sırada etkilendikleri etmenler “seçilen dersin daha önce alınan ve başarılı olunan derslere yakın olması (M4), dersin işleniş yöntemi (M22)”dir. Buna göre dersin tercihinde “başarma kolaylığı” olma ihtimalinin öncelikli olduğu düşünülebilir.

Tablo 3'e göre danışman öğretim elemanlarının görüşü, seçmeli ders tercihinin en az etkileyen etmenlerdendir. Bu durum, öğretmen adaylarının bu konuda akademik danışmanlık hizmetinden

yararlanamadığını, başka bir ifade ile öğretim elemanlarının seçimlik dersler konusunda öğretmen adaylarına yeterince rehberlik edemediğini düşündürmektedir. Öğrencilerin akademik danışmanlardan bekledikleri görevler ve danışmanların görev algılarını belirlemeye yönelik bir araştırmaya göre (Kuzgun, Sevim, Ersever, Akbalık, Pişkin ve Hamamcı 1999: 41) “seçimlik derslerin içeriğini tanıtarak öğrencilerin doğru seçim yapmalarına yardımcı olmak” öğrencilerin akademik danışmanlardan bekledikleri hizmetlerdendir ve akademik danışmanlar da bunu görev olarak algılamaktadır. Ancak aynı araştırmada akademik danışmanların bu hizmeti verebildikleri, öğrencilerin ise bu hizmeti pek göremedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Demir ve Ok (2001: 60)’a göre de öğrenciler danışmanlardan müfredattaki dersleri iyi bilmelerini ve kendilerini seçmeli derslerle ilgili bilgilendirmelerini beklemektedir. Bu durumda söz konusu araştırmalarla eldeki araştırma bulgusunun birbirini desteklediği söylenebilir.

Araştırmanın ikinci sorusuna (Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?) ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenlerin cinsiyete göre farklılığını gösteren bağımsız t testi sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	t	p
Kız	85	2,81	,376	4,158	,000*
Erkek	61	2,52	,447		

*P<.05

Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler ($t_{(144)}=4,158$; $P<.05$) cinsiyetlerine göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuç, Tezcan ve Gümüş (2008) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Ayrıca O’Hare ve Beutell (1987’den akt. Sardoğan, Karahan, Kaygusuz, 2006: 93), erkek üniversite öğrencilerinin karar verme sürecinde kendilerini daha güçlü hissettiklerini, bayanların ise karar verme sürecinde daha çok sosyal desteğe yöneldiklerini saptamıştır. Buna göre eldeki araştırmada kız öğrencilerin ders seçiminde arkadaş çevresinden etkilendiklerine ilişkin bulgu söz konusu araştırma sonucuyla birbirini desteklemektedir. Ortalamalar incelendiğinde kız öğrencilerin ölçekte yer alan ifadelerden etkilenme düzeyi ($\bar{x}=2,81$) erkek öğrencilerin etkilenme düzeyleri ise ($\bar{x}=2,52$) olarak tespit edilmiştir. Yani kız ve erkek öğrencilere ait ortalama değerler birbirine yakındır. Bu bulgu, Sardoğan, Karahan ve Kaygusuz (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla uyumludur. Söz konusu araştırmada elde edilen bulgular; erkek ve kız öğrencilerin aceleci ve araştırıcı kararsızlık stratejisini benzer düzeyde kullandıklarını göstermektedir. Buna göre erkek ve kız öğrenciler herhangi bir olay ya da durum karşısında karar verirken problemi tanımlama, problemin çözümüyle ilgili bilgi toplayarak seçenekleri belirleme, seçenekleri araştırma inceleme ve

değerlendirme, kendi yaşamı açısından en olumlu ve etkili sonuçlar doğuracak olan seçeneği tercih etme ve uygulamaya koyma, sonuçları değerlendirerek gerekirse yeniden seçim yapma ve yapılan seçimle ilgili yakın sosyal çevreden geribildirim alma gibi becerileri benzer düzeyde sergilemektedirler. Başka bir deyişle erkek ve kız öğrenciler karar verirken; seçenekler hakkında araştırma yapmaktan kaçınmakta, durum üzerinde detaylı düşünmek yerine bir an önce karar vererek kurtulma yolunu seçmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusuna (Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler, sınıflarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?) ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenlerin bulundukları sınıflara göre farklılığını gösteren tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) sonuçları

Grup	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	P
Gruplararası	,653	2	,326		
Grupiçi	26,077	143	,182	1,790	,171
Toplam	26,730	145			

Türkçe öğretmeni adaylarının ders seçimlerini etkileyen etmenler, bulundukları sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Avşaroğlu (2007: 131), üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerini benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelediği çalışmasında üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri alt boyutlarının (dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme) sınıf değişkenine göre değişmediğini tespit etmiştir. Seçmeli ders tercihinin de “karar verme süreci” olduğu düşünülürse eldeki araştırma bulgusuyla söz konusu çalışma bulgusunun uyumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü sorusuna (Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenler, genel akademik başarılarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?) ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Türkçe öğretmeni adaylarının seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenlerin genel akademik not ortalamasına göre farklılığını gösteren Kruskal Wallis testi sonuçları

Notu	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Farkın Kaynağı (MWU)
DC	2	13,50				CB-DC
CC	17	45,21				BB-DC
CB	83	71,89	4	18.824	.001*	CC-CB
BB	41	90,83				CC-BB
BA	3	81,67				CB-BB

*P<0.05

Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının seçmeli ders tercihinin ilişkin puanlarının genel akademik not ortalamalarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ($X^2 = 18.824$, $p < 0.05$). Farklılığın kaynağını belirlemek amacı ile akademik not ortalamalarının ikili kombinasyonlarına Mann Whitney U testi ile bakılmıştır. CB ile DC ve BB arasında, CC ile CB ve BB arasında, BB ve

DC arasında tespit edilen farklılık, yüksek genel akademik not ortalaması lehinedir. Bireyler her gün değişik önemlerde karar verirler. Dolayısıyla karar verme, ilk bakışta oldukça karmaşık olarak görülmeyebilir. Oysa ki, karar verme bireyde güçlü ve zayıf yönün iç içe girdiği bir süreci ilgilendirir (Avşaroğlu, 2007: 47). Buna göre -yüksek akademik ortalamaya sahip öğrenciler ders seçiminde düşük akademik ortalamaya sahip öğrencilere oranla daha az etki altında kaldıklarından dolayı- akademik başarının karar verme sürecinde bireyin güçlü yönünü temsil ettiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin seçmeli ders tercihlerini etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada katılımcıların ders seçiminde en çok dersi veren öğretim üyelerinin not sistemi, arkadaş grubu, kişisel yeteneklerini dikkate alarak karar verdikleri tespit edilmiştir. Dersi veren öğretim elemanının akademik kariyeri, danışılan öğretim üyelerinin görüşleri ve daha önce alınan seçmeli dersler ise ders seçiminde az etkili etmenlerdir. Çalışmada yüksek genel akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının seçmeli ders tercihlerinde düşük akademik ortalamaya sahip olanlara göre daha az etki altında kaldıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca seçmeli ders tercihinin etkileyen etmenlerin kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık gösterdiği ancak sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Not verme sisteminin ders seçimindeki belirleyici rolünü azaltmak için öğretim üyeleri farklı ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmalıdır.
2. Seçmeli derslerin içerikleri, derslerin haftalık dilimler hâlinde konu dağılımları ve derslerde kullanılacak kaynaklarla ilgili bilgiler öğrencilere sunulmalıdır.
3. Bulundukları dönem itibarıyla seçmeli ders almak zorunda olan öğretmen adaylarına bu dersleri tanıtmaya yönelik toplantılar düzenlenebilir.
4. Akademik danışmanlar seçmeli derslerin içeriği hakkında bilgilendirilmelidir.
5. Akademik danışmanların öğrenciyle iletişimi artırılmalıdır.
6. Seçmeli dersler, öğrencilerin de görüşü alınarak çeşitlendirilebilir.

Kaynaklar

- Akpınar, B. ve Özer, B. (2004). Teknik Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 144-166.
- Avşaroğlu, S. (2007) *Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı (6-9 Temmuz 2004)*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/168.pdf>

- Çoban, A. (2009). Türkçe Öğretmenliği Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *I. Uluslar arası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirileri (27-28 Mart 2008)*. Gazimağusa K.K.T.C.: Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları, 183-198.
- Darby, J. A. (2006). The Effects of the Elective or Required Status of Courses on Student Evaluations. *Journal of Vocational Education and Training (March 2006)*. 58 (1), 19-29.
- Demir, A. ve Ok, A. (2001). Improving Academic Advising : A Case Study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20, 57-64.
- Deniz, E. ve Yılmaz, E. (2004) Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yetenekleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı (6-9 Temmuz 2004)*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/239.pdf>
- Girmen, P., Kaya, M. F., Bayrak, E. (2010). Türkçe Eğitimi Alanında Yaşanan Sorunların Lisansüstü Tezlerle Dayalı Olarak Belirlenmesi. *9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20-22 Mayıs 2010) Tam Metinler*, Elazığ 2010, 133-138.
- Güldemir, O. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Faaliyetlerinin Sosyoekonomik Boyutu Üzerine Bir İnceleme. *XVII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (1-3 Eylül 2008)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi. http://www.pegema.com.tr/akademi/kongrebildiri_detay
- Jeong, J. (2004). *Analysis Of The Factors And The Roles Of Hrd In Organizational Learning Styles As Identified By Key Informants At Selected Corporations In The Republic Of Korea*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Amerika: Texas A&M University. Major Subject: Educational Human Resource Development.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y.,Sevim, A.S.,Ersever, H., Akbalık, G., Pişkin, M. ve Hamamcı, Z. (1999). Öğrencilerin Akademik Danışmanlardan Bekledikleri Görevler ve Danışmanların Görev Algıları, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 27-43.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi (Bahar 2007)*. 5 (2), 203-218.
- McGoldrick, K. and Schuhmann, P. W. (2002). Instructor Gender and Student Registration: An Analysis of Preferences. *Education Economics*. 10 (3), 241-260.
- MEB. (2003). *İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Sardoğan, M. E., Karahan, T. F. ve Kaygusuz, C. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Kararsızlık Stratejilerinin Problem Çözme Becerisi, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Fakülte Türüne Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (Haziran 2006)*, 2 (1), 78-97.
- Sarıkaya, T. ve Khorshid, L. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi (Bahar 2009)*. 7 (2), 393-423.
- Şeker, R. Çınar, D. Özkaya, A. (2004). Çevresel Faktörlerin Üniversite Öğrencilerinin Başarı Düzeylerine Etkileri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı (6-9 Temmuz 2004)*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. http://www.pegema.com.tr/akademi/kongrebildiri_detay
- Tezcan, H. ve Gümüş, Y. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerine Etki Eden Faktörlerin Araştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 1-17.
- Yanikkerem, E., Altınparmak, S. ve Karadeniz, G. (2004). Gençlerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler ve Benlik Saygıları. *Nursing Forum Dergisi*. 7 (2), 61- 62.
- YÖK. (2006). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 15.06.2006 Tarih ve 1894 Sayılı Yazısı.
- URL.(2010).http://www.nigde.edu.tr/ckfinder/userfiles/files/lisans_sinav_yonetmelik.pdf

Extended English Abstract

Introduction

Language teaching is the base of all other learning areas. Recent studies have shown that the individuals, who acquire essential language skills and improve them, are successful both academically and in terms of communicative skills. Teacher is the most effective component in the acquisition of those skills. So the training of Turkish Language Teachers requires a special care.

Various programs were used in education faculties until 1997; however, as a result of the restructuring process in that year, a common program was agreed on for the educational faculty programs. Some deficiencies have been observed in these new programs, which have been used for nearly ten years; with an effort to remove these deficiencies, new programs were devised and put into use as of 2006-2007 academic year.

Increasing the number of elective courses and the flexibility of fixed course practices, removing the minor program are among the significant changes and novelties in the Turkish training undergraduate program. The program is composed composed of area courses (53%), general culture courses (23%) and professional courses (24%). Three of these courses were determined to be area knowledge and skills courses while two were determined to be general culture courses. The first of the area knowledge and elective skills course is taught in the 3rd semester while the second and third are delivered in the 8th semester; the first of the general culture courses is delivered in the 7th semester while the second is delivered in the 8th semester.

When determining the elective courses, it was thought that these would contribute to the professional competencies of the candidate teachers; however it has been observed that Turkish teacher candidates are more concerned with the fact that the course can be easily passed. This research study, which aims to analyze the factors influencing candidate Turkish teachers when selecting the elective courses and determine the priority of these, is significant in terms of describing the current situation and informing the arrangements to be made in course selection processes.

Medhod

The study which was structured as a survey was applied to a sample of 2nd, 3rd and 4th year students in Niğde University, Faculty of Education, Turkish Education department. There are 43 (25 girls, 18 boys) second year students, 34 (20 girls, 14 boys) third year students, 69 (40 girls, 29 boys) fourth year students in the study group.

The 25-item questionnaire devised by Tezcan and Gümüş (2008) was used as the data collection instrument. The four-point Likert type scale included the options “Ineffective”, “Less effective”, “Effective” and “Very Effective”.

As a result of the factor analysis, items which were not found in any of the factors or fell below the value .45 were removed from the 35-item questionnaire and the final questionnaire included 12 items. A factor analysis was conducted and it was concluded that this study is three factorial. The sum of the factor dimensions of the scale accounts for %52 of the scale. The minimum score to be taken in the questionnaire is 12 while the highest score is 48. Cronbach's alpha values were calculated to determine the reliability level of the scale and the Cronbach's alpha value for the whole scale was calculated as .76. Findings obtained related to the problem statement were interpreted on the basis of the following criteria: 1.00-1.74 Ineffective, 1.75-2.49 Less Effective, 2.50-3.24 Effective, 3.25-4.00 Very Effective. Findings related to the sub-problems were analyzed through independent samples t-test and Kruskal-Wallis test.

Findings

According to study findings, the factors influencing candidate teachers' course selections are:

1. The grading of the professor giving the course
2. Circle of friends
3. Personal abilities

The less effective factors included:

4. The professor's academic carieer,
5. Adviser's views,
6. Previously taken electives, if any.

It was understood that the factors influencing Turkish teacher candidates' elective course preferences differ significantly in terms of gender, pointing to a female advantage and no significant differences were observed in terms of the year of study. It was also found out that teacher candidates' scores related to elective course preferences differed significantly in terms of their general point averages, which pointed to a high GPA advantage.

Results

In this study through which is aimed to find out the factors affecting the elective course choices of the students, being taught in Turkish Education Department of Faculty of Education in Nigde University, it is concluded that the participants were affected mostly by the grading system of the instructors and less by the academic career of these instructors.

Recommendations

In the light of research findings, it has been recommended that academicians should use different measurement-assessment methods, students should be informed about the elective course contents, meetings towards introducing elective courses to candidate teachers should be organized, academic advisers should increase communication with the student and be informed of the elective courses' contents, the elective courses should be diversified upon taking students' views.